

Opið erlent netnámskeið fléttað inn í námskeið við Háskóla Íslands

Eiríkur Rögnvaldsson prófessor í Íslensku- og menningardeild HÍ

Haustið 2012 hófst í háskólaráði umræða um margs kyns nýjungar í kennsluháttum sem ný tækni hefur leitt af sér á undanförunum árum. Í framhaldi af þeirri umræðu skipaði háskólaráð starfshóp sem vann að því á vormisseri 2013 „að greina þau tækifæri og áskoranir fyrir kennslu og nám við Háskóla Íslands sem felast í hinni nýju miðlunar- og samskiptatækni“ eins og segir í erindisbréfi hópsins, sem var undir forystu Hjálmtýs Hafsteinssonar dósentis í tölvunarfræði. Meginverkefni hópsins var að skoða opin vefnám-skeið (MOOC), athuga framboð þeirra, hvort og hvernig Háskólinn gæti nýtt þau, og

Eiríkur Rögnvaldsson prófessor í
Íslensku - og menningardeild HÍ

hvort skólinn gæti framleitt og boðið slík námskeið.

Í skýrslu sinni (http://www.hi.is/sites/default/files/mooc_skyrsla_endanleg_mai2013_4.pdf) lagði hópurinn fram nokkrar tillögur um tilraunir og nýbreytni í kennsluháttum, þar á meðal þessa:

Valin verði í tilraunaskyni 2-3 námskeið sem fyrir hendi eru á ólíkum fræðasviðum Háskóla Íslands (t.d. fjölmennir fyrirlestrar á grunnnámsstigi eða lesnámskeið á meistarastigi) og valin erlend opin netnámskeið felld inn í þau, að hluta eða í heild. Sérstök verkefnisstjórn var skipuð til að fylgja eftir tillögum í skýrslunni. Í nóvember 2013 auglýsti hún eftir kennurum sem hefðu hug á „að flétta utanaðkomandi

opin netnámskeið inn í námskeið sín á vormisseri 2014“. Þá stóð svo á að ég hafði nýlega rekist á auglýsingu um opið netnámskeið í gagnamálfræði (*Corpus Linguistics*) frá háskólanum í Lancaster í Bretlandi. Kennarinn var prófessor Tony McEnery sem ég þekkti til og er höfundur bókar sem ég hef stuðst mikið við í námskeiðinu *Tölvur og tungumál* sem ég hef oft kennt í námsbraut í íslensku. Ég átti einmitt að kenna það námskeið á vormisseri 2014 og sá þarna fram á tækifæri til að brjóta það upp og endurnýja og taka jafnframt þátt í spennandi tilraun, þannig að ég gaf mig fram.

Milli jóla og nýárs sendi ég nemendum tilkynningu í gegnum Uglu þar sem ég sagði þeim frá áformum mínum um að taka þátt í þessari tilraun og benti þeim á að skrá sig í námskeiðið *Corpus Linguistics* (<https://www.futurelearn.com/courses/corpus-linguistics>) en skráning var ókeypis. Netnámskeiðið hófst 27. janúar og stóð í átta vikur, en námskeið mitt *Tölvur og tungumál* hófst 14. janúar og stóð í 13 vikur. Fyrstu tvær vikurnar, áður en netnámskeiðið hófst, kenndi ég tvo tvöfalda tíma á viku eins og ég er vanur í þessu námskeiði og eins þrjár síðustu vikurnar eftir að netnámskeiðinu lauk. En þær átta vikur sem netnámskeiðið stóð kenndi ég bara einn tvöfaldan tíma í viku. Ég ætlaðist til að nemendur væru búnir að horfa og hlusta á fyrirlestra vikunnar í netnámskeiðinu áður en þeir kæmu í tímamann til mín.

Ég þurfti að skipuleggja námskeið mitt í kringum netnámskeiðið, en gróft skipulag þess lá ekki fyrir fyrr en rétt fyrir jól. Ég reyndi að hagræða því þannig að þau svið sem netnámskeiðið tók ekki til væru tekin fyrir í byrjun og enda námskeiðs míns. Þær átta vikur sem netnámskeiðið stóð yfir reyndi ég svo að nýta tíma mína í tengslum við viðfangsefni þess – fjalla nánar um einstök atriði úr efni þess, tengja það íslensku og íslenskum aðstæðum, o.s.frv. Þetta tókst bæmilega, en vissulega hefði verið betra að vita með meiri fyrirvara hvernig netnámskeiðið yrði byggt upp. Þess ber þó að geta að um leið og netnámskeiðið hófst var opnað á öll gögn þess – ekki bara fyrstu vikuna. Það var því möguleiki að búa sig betur undir seinni hluta þess.

Netnámskeiðið var mjög gott. Það byggðist upp af stuttum fyrirlestrum aðalkennarans, fjölvalsprófum úr fyrirlestrunum, umræðuþráðum í tengslum við viðfangsefni vikunnar, lesefni og ýmiss konar aukaefni. Fyrirlestrararnir voru nokkrir í hverri viku, en í mesta lagi 10-12 mínútna langir hver um sig. Fjölvalsprófin voru

gagnleg fyrir nemendur til að átta sig á því hversu vel þeir hefðu tileinkað sér efni fyrirlestranna. Í umræðuþráðunum var varpað fram spurningu eða staðhæfingu sem nemendur áttu að ræða, og aðalkennarinn og aðstoðarkennarar tóku virkan þátt í umræðunum. Lesefnið var yfirleitt tvær greinar eða bókarkafar vikulega. Aukaefnið var af ýmsum toga – upptökur af samræðum aðalkennarans við þekktu fræðimenn á sviðinu, upptökur af tímum á sumarnámskeiði Lancasterháskóla í gagnamálfræði, fyrirlestrar um ýmis sérhæfð viðfangsefni s.s. réttarmálvísindi, kennsla á hugbúnað og gagnasöfn, o.fl.

Ég nýtti mér ekki þá möguleika til námsmats sem boðið var upp á í netnámskeiðinu, heldur sá algerlega um námsmatið sjálfur. Á hinn bóginn gátu nemendur vitaskuld nýtt sér fyrirlestra, lesefni og hugmyndir úr netnámskeiðinu í ritgerðum og fyrirlestrum sem þeir sömdu sem hluta námsmats. Ég skyldaði þá líka til að taka nokkurn þátt í umræðuþráðum netnámskeiðsins sem voru mjög líflægir.

Ekki varð annað fundið en nemendur kynnu þessari nýbreytni vel. Meðaleinkunn námskeiðsins í kennslu

Niðurstaða mín er því sú að þessi tilraun hafi tekist mjög vel, og fyllsta ástæða sé til að athuga hvort ekki sé hægt að fara þessa leið í fleiri námskeiðum. Það er þó rétt að hafa í huga að ýmsum skilyrðum þarf að vera fullnægt til að það henti að nýta netnámskeið á þennan hátt. Í mínu tilviki voru aðstæður á flestan hátt hagstæðar:

- Ég hafði kennt námskeiðið *Tölvur og tungumál* nokkrum sinnum áður – þekkti því efnið vel og hafði varaáætlun upp á að hlaupa ef stefnt hefði í óefni með tilraunina.
- Námskeiðið er millistignámskeið (M-námskeið) þar sem nemendur eru komnir vel á veg í námi og hafa öðlast nægilegt sjálfstæði og sjálfstraust.
- Námskeiðið *Corpus Linguistics* smellpassaði inn í námskeiðið mitt – tók að nokkru leyti til efnis sem ég hefði fjallað um hvort eð var, en víkkaði það út á ýmsan hátt.
- Námskeiðið var á hárréttum tíma – mér gafst tækifæri til að koma mínu námskeiði af stað áður en það hófst og til að koma viðbótarefni að eftir að því

„Ég hvet samt kennara til að huga vel að því hvort þeir geti ekki nýtt einhver af þeim mikla—og sívaxandi—fjölda netnámskeiða sem nú eru í boði.“

---

könnun var 8,77, sem er vel yfir meðaltali Íslensku- og

menningardeildar og Hugvísindasviðs (hvorttveggja um 8,1). Í umsögnum nemenda kom líka fram ánægja með fyrirkomulag námskeiðsins, eins og eftirfarandi dæmi sýna:

- „Vel heppnað í alla staði.“
- „Mjög spennandi námskeið þar sem eru farnar ótroðnar slóðir. Mikill sveigjanleiki og áhersla lögð á að nemendur fái það út úr námskeiðinu sem þeir kjósa helst.“
- „Vel skipulagt námskeið og nýjar leiðir farnar.“
- „Áhugaverð og virkilega lærdómsrík verkefni. Skemmtileg nýbreytni að taka þátt í netnám-skeiðinu *Corpus Linguistics*. Í alla staði frábært námskeið.“

Neikvæðar athugasemdir voru engar.

lauk.

Óvíst er að aðstæður séu víða svona hagfelldar. Ég hvet

samt kennara til að huga vel að því hvort þeir geti ekki nýtt einhver af þeim mikla – og sívaxandi – fjölda netnámskeiða sem nú er í boði. Það er hægt að hugsa sér margs konar aðra nýtingu slíkra námskeiða en að flétta þau inn í eigin námskeið eins og ég gerði, t.d. vísa á þau sem ítarefni, nýta þau í lesnámskeiðum o.fl. Skoðið endilega vefsíður eins og *Coursera* (<https://www.coursera.org/>), *Class Central* (<https://www.class-central.com/>), *FutureLearn* (<https://www.futurelearn.com/>) o.fl. og athugið hvort þið finnið ekki eitthvað gagnlegt.

Að lokum má nefna að námskeiðið *Tölvur og tungumál* er öllum opið á Uglu – https://ugla.hi.is/kv/index2.php?sid=219&namsknr=05401820140&kennslufur_efnisatridi=1.